

Anne Heinonen

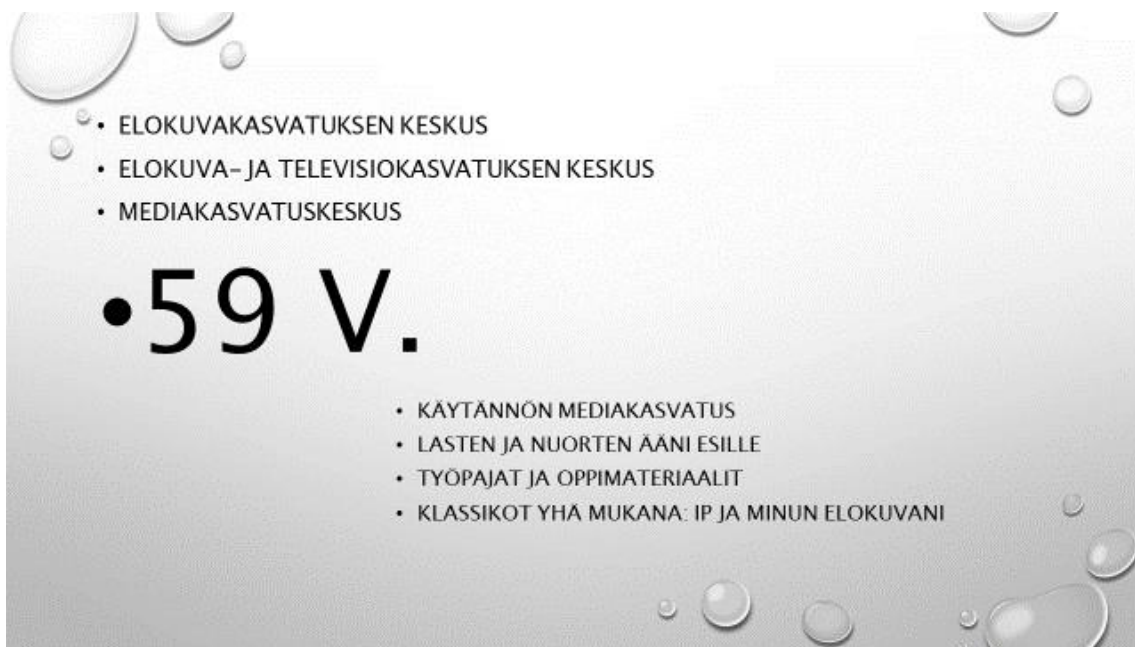
Yhdessä ja erikseen – koulun ja kirjaston kehittämispäivä Oulun pääkirjastossa 28.9.2017

Monilukutaituri Mediaviidakossa – hankkeen esittely

Tuon terveiset Mediakasvatuskeskus Metkasta ja erityisesti Metkan hallitukselta, jossa toimin kirjastojen edustajana.

Metka ry. on käytännön mediakasvatusta tekevä järjestö, jonka toimialueena on koko maa. Järjestön perustoimintaa tukee Opetus- ja kulttuuriministeriö. Metkan toiminnan kohteena ovat lapset ja nuoret sekä ammattilaiset, jotka työssään tarvitsevat mediakasvatustaitoja. Metkan tuottaa työpajoja, koulutuksia sekä mediakasvatukseen liittyviä oppimateriaaleja.

Metka on Suomen vanhin mediakasvatukseen keskittyvä toimija, ensi vuonna Metkan perustamisesta tulee kuluneeksi 60 vuotta. Metkan tuottamia oppimateriaaleja samoin kuin Mediametkaa-sarjan löytää kotisivuilta osoitteessa www.mediametka.fi

Uusimmat Mediametkaa-sarjan osat julkaistaan sähköisellä Claned-oppimisalustalla. Rekisteröitymällä pääsee lukemaan sinne vietyjä sisältöjä. Jos haluaa ottaa Clanedin käyttöön ja koota sinne oman oppimisympäristön, käyttöön liittyy maksu. Claned on hankittu esimerkiksi Helsingin alueen peruskoulujen opettajien käyttöön. Jos Clanediin tutustuminen kiinnostaa tässä vaiheessa, kannattaa ottaa yhteyttä Mediakasvatuskeskus Metkaan.

Muita Metkan viimeaikaisia hankkeita – tai hankkeita joissa Metka on mukana - ovat esimerkiksi Northern Script – yhteispohjoismainen elokuvakäsikirjoituskilpailu nuorille ja Metka EdTech Hackathon 2018, jossa tuodaan yhteen nuoret ja ammattilaiset luomaan uusia opetuksellisia TVT-ideoita. Metkassa on kehitelty myös mainontaan liittyviä työpajoja ja aikuisryhmille suunnattua mediakasvatusta.

- Northern Script
- Mediametkaa 8:
https://www.youtube.com/watch?time_continue=2&v=zMTUlvkC9QU
Mainosetsivät & Mainonnan tunnistettavuus
- Metka EdTech Hackathon 2018
- Aikuisten mediakasvatustyöpajat

MONILUKUTAITURI MEDIIVIIDAKOSSA

Mångkämpare i
mediedjungeln

Oulu 28.9.2017
Anne Heinonen

Monilukutaituri mediaviidakossa - Mångläsare i mediedjungeln oli AVIn rahoittama hanke vv. 2015–2016 itäisen Uudenmaan Porsse-kirjastoissa eli Askolassa, Pornaisissa, Porvoossa ja Sipoossa. Hankkeessa haluttiin vahvistaa koulujen ja kirjastojen yhteistyötä ja juurruttaa mediakasvatusta siihen. Mediakasvatuskeskus Metka oli yhteistyökumppanina tuottamassa kirjallisen suunnitelman, työpajapankin, alueen kirjastojen ja koulujen käyttöön.

Mediakasvatussuunnitelma kirjastojen ja koulujen yhteistyöhön

- Monilukutaituri mediaviidakossa & Mångkampare i mediedjungeln
- AVI:n rahoittama hanke 2015-2016 Porse-kirjastoissa
- Mediakasvatuksellisia materiaalipaketteja toimintaan eskareiden ja 0.-9. – luokkien kanssa
- Vakiinnuttamaan mediakasvatus kirjaston ja koulun yhteistyöhön
- Huomioi OPSin

Hankkeen ohjausryhmässä oli mukana opettajia ja kirjastotyöntekijöitä alueen kunnista. Tapaamisten lisäksi yhteydenpitoa varten perustettiin facebook-ryhmä. Siellä ei tosin ylletty kovin vilkkaaseen keskusteluun, mutta se toimi hyvänä tiedotuskanavana.

Hankkeen aluksi sain ohjeeksi kirjoittaa suunnitelmaan erilaisia malleja, joita voisi ottaa käyttöön luokkien kirjastovierailuille. Tarkoitus ei ollut luoda täysin uutta vaan päinvastoin hyödyntää kaikenlaista hyväksi ja toimivaksi koettua. Jokaisella kirjastolla oli myös omat mieluisimmat luokkakäyntien ohjelmansa, jotka haluttiin mukaan: vaikka ne olivat kirjastolaisille tuttuja, suunnitelma oli tarkoitettu myös päiväkotien ja koulujen käyttöön kertomaan esimerkkejä siitä, millaisia vierailut kirjastoissa voisivat olla. Valmis suunnitelma sisältää niin verkosta poimittuja kuin haastattelujen avulla koottuja työpajamalleja.

Mediakasvatussuunnitelma kirjastojen ja koulujen yhteistyöhön

Kuva: oai:07.derepustakaan.net/cnf4/4/2013/024/1/5/cnpsse_bside_by_franco-d5n79n.jpg

Jotain...

uutta
vanhaa
lainattua
sinistä

Suunnitelmasta toivottiin hyvin käytännönläheistä – teoria saisi vaikuttaa taustalla, mutta suunnitelma olisi suoraan toimintaa ohjaava. Mediakasvatus haluttiin nähdä mahdollisimman laajasti niin, ettei kyse ole vain digitaidoista ja tieto- ja viestintäteknikasta. Lukutaidon ja lukuharrastuksen tukeminen sekä kirjastonkäyttö- ja tiedonhallintataitojen kehittäminen nähtiin kirjaston perustehtävinä koulu yhteistyössä – mutta vanhojen käytäntöjen rinnalle toivottiin vaihtoehtoja.

Mediakasvatus

Mediakasvatus

...on tietoista, tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa, kasvatusta, opetusta, ohjausta ja sisällöntuottamista

...mediasta ja median avulla

Mediakasvatuksella

...edistetään ja vahvistetaan yhteiskunnan jäsenten valmiuksia ja taitoja mediakulttuurissa elämiseen

Mediataitoja ovat

... luovat ja esteettiset taidot

... kriittiset tulkintataidot

... vuorovaikutus ja oman toiminnan kautta syntyvä osallisuus

Uutta näkökulmaa etsittiin erityisesti OPS:sta. Hankkeen alku ja suunnitelman koostaminen ajoittuivat vaiheeseen, jossa syksyllä 2016 käyttöön otettu opetussuunnitelma oli vasta tulossa, mutta siitä puhuttiin, tiedotettiin ja erityisesti opettajilla oli sen käyttöön liittyviä koulutuksia. Opetussuunnitelman ajatuksista poimittiin muun muassa monilukutaito, laaja- ja monialaisuus, ilmiöoppiminen, yhdessä tekeminen sekä tekemällä oppiminen ja oppilaslähtöinen ajattelu. Kirjasto jo sinällään on kierrätystä parhaimmillaan, joten ekologisuus haluttiin myös yhdeksi näkökulmaksi kouluyhteistyöhön.

OPSista mukaan

Laaja-alainen osaaminen

... kokonaisuus, joka sisältää tiedot, taidot, arvot, asenteet, toimintakyvyn ja tahdon

Monialaisuus – Ilmiöoppiminen

...tarvitaan osaamista, joka ei liity minkään oppiaineen alaan, vaan tarkastellaan kokonaisuuksia, yhdistellään tiedonaloja

Tekemällä oppiminen – yhdessä tekeminen

...arkielämässä ja työelämässä tarvitaan yhteistyö- ja neuvottelutaitoja

Lisää OPSista...

- Tutkiva oppiminen
- Oppilaslähtöisyys
- Oppilas on aktiivinen toimija
- Oppilaalle enemmän vastuuta
- Ekologisuus

Monilukutaito

- Kokooa yhteen lukemisen lajeja ja korostaa myös sosiaalisen tilanteen lukutaitoa
- Koskee kaikkia oppiaineita
- Viesti voi olla puhuttu, kirjoitettu, ääntä, kuvia, kinesteettisiä, painettuja, analogisia, digitaalisia...
- Aktiivista tekemistä, osallistumista, ja vaikuttamista

Monilukutaituri-suunnitelman sisältö on jaettu kuuteen lukuun. Ensimmäisessä sparrataan kirjastotaitoja ja puhutaan kirjastonkäytön opetuksesta. Tarinoiden äärellä –luvussa on kyse lukutaidon ja lukuharrastuksen tukemisesta. Kolmannessa Hyvä tieto-luvussa on sisältöjä tiedonhaun- ja tiedonhallintataitojen opetukseen.

Monilukutaituri kirjastossa

1. Kirjastotaitoja

- Kirjastoseikkailut ja -leikit
- Kirjastosuunnistukset
- Kirjastoa tutkimassa

2. Tarinoiden äärellä

- Kirjavinkkaukset ja kirjatarjoilut
- Sanataide ja kuvarunot

3. Hyvä tieto

- Tiedonhaunopetus ja OPS
- Vaihtoehtoja tiedonhaunopetukseen

Neljännessä luvussa esitellään muun muassa Aparattisaari, joka on esiopetuksen käyttöön suunniteltu verkosta löytyvä mediasavatuksellinen oppimisympäristö. Viidennessä luvussa on työpajoja, jotka liittyvät esimerkiksi omaan kotiseutuun. Se haluttiin mukaan siksi, että Askolan

kirjastossa oli suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä kotiseutumuseon kanssa omaan ympäristöön ja sen historiaan liittyvä hieno luokkavierailun sisältö. Toinen syy ottaa mukaan kotiseutunäkökulma juontui Porsse-kuntien erikoisuudesta: jokaisen kunnan historiaan liittyy yksi suomalainen kansalliskirjailija. Viidennen luvun ekologiset työpajat liittyvät puolestaan poistokirjojen uusiokäyttöön.

Kuudenteen Työkaluja-lukuun on koottu käyttöohjeita erilaisiin verkosta löytyviin ohjelmiin ja työkaluihin, joita voi hyödyntää suunnitelman työpajoissa.

Koko Monilukutaituri-suunnitelman tarkoitus on toimia työpajaoppaana ja ideapankkina, jonka sisältöä saa lainata, käyttää, muuttaa, muokata, päivittää, korjata, sekoittaa ja yhdistellä omaan käyttötarkoitukseen sopivaksi.

Monilukutaiturin suurin ongelma on nopeasti kiitävä digitaalinen aika. Jo nyt jotain sisällöstä on vanhentunut ja toisaalta kirjastot ovat kehittäneet luokkakäynneille paljon kaikenlaista uutta tekemistä, joka olisi niin mielellään voinut päästä hankkeen työpaja- esimerkkeihin mukaan. Monilukutaituri-hanke saa vuoden alussa jatkoa, siitä päivitetään ja ryhdytään opettamaan hankekirjastoille, joita on nyt Porssea enemmän, kun itäisen uudenmaan kunnat yhdistyivät Helle.kirjastokimpaksi.

Suomenkielisenä Monilukutaituri löytyy jo epävirallisena PDF-versiona netistä – sen sisältö tosin on sama, kuin Mediakasvatuskeskus Metkan oppimateriaaleihin liitettävä taitettu versio. Monilukutaituri-hanke oli kaksikielinen ja suunnitelmakin julkaistaan ruotsiksi. Sen kääntämisestä ja ruotsinkielisillä linkeillä täydentämisestä vastasivat Catharina Latvala sekä Nina Kihlman ja Frida Wickholm Porvoon kirjastosta. Ruotsinkielinen Mångkampare i mediedjungeln sijoitetaan myös Metkan oppimateriaaleihin. <http://mediametka.fi/opetusmateriaalit/#muu-opetusmateriaali>

MONILUKUTAITURI MEDIAVIIDAKOSSA

Työpajamalleja kirjaston & koulun yhteistyöhön
Anne Heinonen

 metka mediatiedonkeskus PORSSÉ KIRJASTOT

MÅNGKAMPARE I MEDIEDJUNGELN

Verkstadsmodeller för samarbetet mellan bibliotek och skola
Anne Heinonen

 metka mediatiedonkeskus PORSSÉ KIRJASTOT

Lopuksi muutamia mediakasvatukseen liittyneitä puheenaiheita vuoden varrelta:

MEDIAKASVATUS OTSIKOISSA

Mediakriittisyys

- Mainosteksti – faktateksti
- Populismi www.populismibingo.fi
- Vihapuhe
- Lähdekritiisyys [https://huhumylly.info/ja
http://sanomalehtiopetuksessa.fi/wp-content/uploads/Onko-taemae-totta.pdf](https://huhumylly.info/ja/http://sanomalehtiopetuksessa.fi/wp-content/uploads/Onko-taemae-totta.pdf)
- Sallittu lainaaminen – viittausten teko
Tekijänoikeus <http://www.tekijanoikeus.fi/tietovisat/>

Vikhteestä tuttuja beltoja	"Meut [johtajat] vieraantuneet kansasta"	"VSS:n ajattelijoiden" syyllistäminen	"Kansa" ilman määrittelyä	"Kansa haluaa, että"
Jokin ihmisryhmä ei kuulu "kansaan"	Mahdoton kappale	Aidolla kansalla yhtenäisen kulttuurin	"Kansa tietää, että"	Ulkomaanvertausta
Kansallisuuden nostalgointi	Itsekekoitetyt sanonnat	Sotavertauskuvia	Huomion siirto omista teoista tunteihin	Tunnepuhetta asialukemyskäsissä
Perusarvot määritetty	Me vastaan muut	Pelon leikkona	Valitua kyymys ohitetaan viittä	Viittaus lämmähen
"Ei ole vaihtoehtoa"	Ei tii vastustaminen	Kansalla yhteiset arvot	"Coolaja" käsitteitä	"Uika meidän kielelle"

Aikuisten mediakasvatus

- Vanhustyön keskusliitto:

Toimintamalli nettiopastuksen käynnistämiseksi

http://www.vtkl.fi/fin/kampanjat/seniorsurf/miten_kaynnistan_nettiopastuksen/

Seksuaalinen sisältö ja lapset

- Pelan ja MLL:n video seksuaalisesta hyväksikäytöstä verkossa

Se ei oo sun syy! #uskallakertoa

<https://www.youtube.com/watch?v=e1p1hAedPHc>

- Median seksisisällöt ja mediakasvatus

<http://www.mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2016/11/Median-seksisisallot-ja-mediakasvatus.pdf>

Sananvapaus – sananvastuu

- <https://sananvapauteen.fi/2797>

Disinformaatio, vihapuhe ja radikalisoituminen

- Koulukinon julkaisu 2016: Disinformaatio, vihapuhe ja mediakasvatuksen keinot
http://koulukino.fi/ckfinder/userfiles/files/Disinformaatio%20vihapuhe%20ja%20mediakasvatuksen%20keinot_29_11_2016.pdf
- Kuolemalla ja onnettomuuksilla pelottelevat kiertoviestit Whatsappissa
<http://www.hs.fi/elama/art-200002930498.html?jako=e19c72975d41c637520e2b08fd3efade&ref=fb-share>

Netissä kiusataan ja ahdistellaan. Rikkooko aikuinen viestisalaisuuden vai laminiyökö huoltajan velvollisuutensa, jos ei pidä silmällä lapsensa some-elämää?

Ilkka-Sanna Mäkelä 18.11.2016 Ma 06:47 | päivitetty 18.11.2016 klo 07:03

Kuvakaappaus
<http://le.fi/uufset/3-329931> toimittaja Riiva
Latva-Tekari

Viestintäsalaisuus – somelaisuus - suojele

Nettipolisi: Joskus on luettava lapsen WhatsApp-viestit

Ruutuaika vai ruutulaatu

30.11.2016 Yle <http://yle.fi/uutiset/3-9325819>

Aikuinen, osallistu pikkulapsen ruutuaikaan

Rauna Rahjan (Mediakasvatusseura) neuvot aikuisille:

- Avaa lapselle, mitä he itse teet ruutuajallaan.
- Pohdika yhdessä ruutuajan sisältöä
- Näytä lapselle esimerkkiä
- Jutelkaa, mitä tunteita lapselle herää
- Osallistu lapsen ruutuaikaan
- Anna lapselle aktiivinen rooli
- Joka lapsen ei tarvitse viihtyä laitteiden äärellä